

Tlocrt istraženog dijela starog grada Žumberka (izradili: T. Lolić, A. Cukrov)

zidom. Stilski je tipičan romanički utvrđeni grad, načinom zidanja i prostornim rasporedom.

Konzervacija 2006. obuhvatila je južni bedem od jugozapadnog ugla do glavnog ulaza, uključujući i ulaznu kulu. Ukupno je konzervirano 31,20 dužinskih metara zida, sa zapunjavanjem šupljina – fuga zidova 25,50 m². Ukupno je na konzervaciji zidova uzidano 15,45 m³ kamena. Radovima se pridonijelo prezentaciji grada u njegovoj ukupnosti i prepoznatljivosti. Već takvim parcijalnim prikazom zauzima nezaobilazno mjesto u žumberačkoj kulturno-povijesnoj baštini.

Literatura

Demo Ž. Demo, Determinacija novca (u rukopisu)

Mahović G. Mahović, Stari grad Žumberak, Obrada sitnog materijala – diplomski rad (u rukopisu)

Kos 1997 D. Kos, Gradovi, dvorci i plemstvo med Krko in Gorjanci do konca srednjeg veka., Dolenjski zbornik, Novo mesto, 1997: 120, 121.

Lapajne 1996 D. Lapajne, Spomenička baština Žumberka, Žumberak, Baština i izazovi budućnosti, Zagreb, 1996: 23 – 56.

Lapajne 2006 D. Lapajne, Lokalitet: Stari grad Žumberak, HAG, 2/2005, Zagreb, 2006: 157, 158.

Damjan Lapajne

Summary

The works at the Old Town of Žumberak in 2006 encompassed the excavation of 500 square meters of the town yard. during the excavations near the entrance, an entrance tower of 5.60 by 5.60 m dimension and 0.80 m thick walls was found. The walls had been considerably damaged especially towards the entrance where they are standing on a very unstable rock. They were partially preserved in their foundation footing so the plan of the tower could be determined. Inside the tower pottery and metal finds were discovered and the emphasis should be put on the find of iron scissors, which are a unique find bearing the mark of the workshop.

Conservation works in 2006 encompassed the south defensive wall from the south-western corner to the main entrance including the entrance tower. 31.20 m of the

wall were conserved. The conducted works contributed to the presentation of the town, to its completeness and recognition.

Redni broj: 97

Lokalitet: Zagreb – Trg sv. Marka

Naselje: –

Grad: Zagreb

Pravni status: Z-1525 (povijesna urbana cjelina)

Razdoblje: P, SV, NV

Vrsta radova: zaštitno iskopavanje

Tijekom srpnja i kolovoza 2006., arheološka ekipa Muzeja grada Zagreba nastavila je zaštitna arheološka istraživanja na Trgu sv. Marka u Zagrebu. Ona su pratila realizaciju Projekta uređenja hodnih ploha trga te su obuhvatila njegovu cjelokupnu površinu (stručni voditelj: Boris Mašić iz Muzeja grada Zagreba; zamjenica voditelja: Aleksandra Bugar). Istraživanja je inicirao Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode, a financijska sredstva osigurao je Grad Zagreb. Izvođači građevinskih radova bili su dužni poštovati rokove koje je zadao investitor, što je uvelike otežalo arheološka istraživanja. Stoga su dinamika i opseg istraživanja bili koordinirani s izvođačima radova.

Istraživanja su potvrdila stratigrafsku sliku dobivenu u radovima 2005. godine. Iz prapovijesnog razdoblja definiran je još čitav niz ukopa pripisanih halštatskoj kulturi starijega željeznog doba, potvrđujući tako postojanje naselja toga vremena na cijelom platou današnjega Gornjega grada. Sumnju u postojanje starijega naseobinskog horizonta (kasnobrončanodobnoga) potvrdio je nalaz

Nalazna situacija Groba 14 (foto: A. Bugar)

Dispozicija grobova uz crkvu sv. Marka (izradila: A. Bugar)

nekoliko otpadnih jama i nasebinskih objekata u kojima je vidljiva njihova višekratna uporaba i prenamjena prostora. Indikativan je nalaz listolikoga brončanog koplja pronađenog u Jami 397 koje nedvojbeno pripada najstarijoj fazi uporabe jame, prepoznatljivoj prema karakterističnoj boji i konzistenciji zapune.

Među najvažnije nalaze svakako se može ubrojiti novih 26 grobova, s kojima se broj otkrivenih grobova oko crkve sv. Marka popeo na 34. Zanimljiv je podatak da su svi grobovi otkriveni u južnom i zapadnom dijelu trga, u uskom pojasu oko crkve. S obzirom na zatečenu dubinu ukopa, može se zaključiti da je izvorna razina ukopavanja bila znatno viša od današnje hodne površine, a kako na sjevernom i istočnom dijelu trga nisu evidentirani grobni ukopi, moguće je da je na tome dijelu denivelacija bila znatno veća. Potrebno je istaknuti dva groba (grob 14 i 21), presječena ukopom temelja zapadnog zida crkve koji je kosturne ostatke devastirao u predjelu donjih ekstremiteta. Ta situacija potvrdila je pretpostavke da je riječ o groblju starijem od postojeće crkve, što su dokazale i analize uzoraka kostura (KIA 32240 C-R i KIA 32242 C-R), koje ukopavanje pokojnika smještaju u vrijeme prije 1242. godine, odnosno u razdoblje od 11. do 13. stoljeća. Logično je zaključiti kako je na Trgu sv. Marka postojala starija crkva s grobljem i pripadajućim naseljem koje je moralo egzistirati i prije tatarske provale, o čemu su se vodile brojne rasprave u stručnoj i znanstvenoj literaturi. Međutim, ne može se isključiti pokopavanje oko crkve i u kasnijim razdobljima, s obzirom na to da je uzorak kostura (KIA 32241 C-R) datiran u razdoblje prelaska 15. u 16. stoljeće.

Sagledavajući sve navedeno te nalaze otkrivene u istraživanjima 2005., razvidno je kako će nalazi sa središnjega gornjograskog trga pružiti nove podatke i argumente za sagledavanje povijesne slojevitosti naseljavanja Gornjega grada, posebice za iščitavanje građevinskih faza i oblikovnih intervencija na crkvi sv. Marka. Naime, suodnos istraženoga groblja i temelja današnje crkve te spoliji pronađeni u ostacima temelja nekadašnjih kontrafora i portala na južnom pročelju crkve, neupitno nameću nova promišljanja o njezinu nastanku, preinakama i dogradnjama, ali i o postojanju naselja kojemu crkva pripada te životu u njemu.

Literatura

Bedenko 1989 Vladimir Bedenko, Zagrebački Gradec, Zagreb, 1989.

Buntak 1996 Franjo Buntak, Povijest Zagreba, Zagreb, 1996.

Brončano koplje iz Jame 397 (foto: A. Bugar)

Dobronić 1986 Lelja Dobronić, Zagrebački Gornji grad nekad i danas, Zagreb, 1986.

Dobronić 1992 Lelja Dobronić, Slobodni i kraljevski grad Zagreb, Zagreb, 1992.

Grootes 2007 P. M. Grootes, Results of Radiocarbon dating of samples from St. Marcus Square, Leibniz-Labor für Altersbestimmung und Isotopenforschung, Christian-Albrechts-Universität zu Kiel, Kiel, 2007.

Hincak 2007 Z. Hincak, Antropološka analiza skeletnih ostataka s nalazišta Trg sv. Marka u Zagrebu, Zagreb, 2007.

Horvat 1980 Anđela Horvat, Parleri iz Praga na zagrebačkom Gradecu: da ili ne?, Peristil, 23, Zagreb, 1980.

Horvat 1992 Zorislav Horvat, Katalog gotičkih profilacija, Zagreb, 1992.

Klaić 1982 Nada Klaić, Zagreb u srednjem vijeku, Zagreb, 1982.

Klaić 1979 Nada Klaić, Johannes Iapicida parlerius ecclesiae sancti Marci, Peristil, 22, Zagreb, 1979.

Mašić, Bugar, Pantlik 2006 B. Mašić, A. Bugar, B. Pantlik, Lokalitet: Zagreb – Trg sv. Marka, HAG, 2/2005, Zagreb, 2006: 168 – 171.

**Boris Mašić
Aleksandra Bugar**

Summary

Archaeological excavations at St. Mark's Square in Zagreb conducted in 2006 were the continuation of probe excavations from 2005. They resulted in defining the Late Bronze Age horizon of a settlement which continued its existence in the Halstadt period. Furthermore, the excavations confirmed the presumed existence of a cemetery dated to the period from the 11th to the 13th century, that is, the time before the formal founding of the city by king Bela's Golden Bull from 1242.

Redni broj: 98

Lokalitet: Žumberak – crkva sv. Nikole biskupa

Naselje: Žumberak

Grad/općina: Žumberak

Pravni status: Z-1887

Razdoblje: SV

Vrsta radova: zaštitno iskopavanje

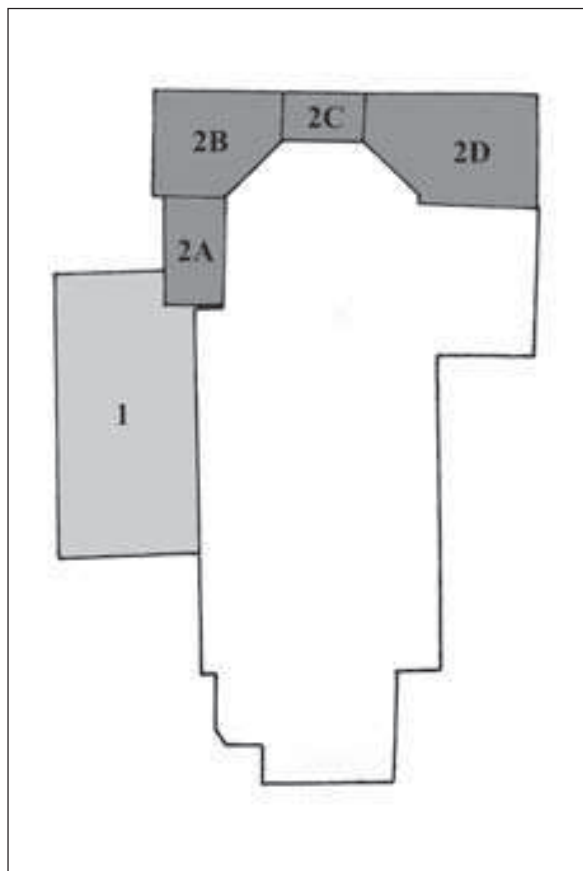
Arheološka istraživanja crkve sv. Nikole biskupa na Žumberku trajala su od 22. svibnja do 14. lipnja 2006. Voditeljica istraživanja: Ana Azinović Bebek; voditelj projekta: Hrvatski restauratorski zavod. Radove je financiralo Ministarstvo kulture. Hrvatski restauratorski zavod započeo je obnovu crkve sv. Nikole biskupa 2004. godine. U sklopu tih sveobuhvatnih radova, 2006. provedena su arheološka istraživanja oko apside te uz SI pročelje crkve.

Župna crkva sv. Nikole biskupa (selo Žumberak) podignuta je 1654. godine. Crkva je jednobrodna, orijentirana u smjeru SZ-JI. Na južnoj strani zaključena je poligonalnim svetištem, iza zapadnu stranu nalazi se sakristija, a na sjevernom, glavnom pročelju zvonik. U crkvu se ulazi kroz prizemlje zvonika, rastvoreno s triju strana polukružno završenim otvorima. S istočne strane prizemlja zvonika

Župna crkva sv. Nikole biskupa (foto: A. Azinović Bebek)

dozidan je ulaz na pjevalište. Radove na crkvi od 2004. vodi HRZ (2004. izvedeno je geodetsko mjerenje i kartiranje, a 2005. izvedena su arhitektonska mjerenja, izrada nacrtu postojećeg stanja i drenaže, a napravljene su i probne sonde uz temelje). Arheološkim radovima 2006. istražen je prostor uz sjeveroistočno pročelje crkve (sonda 1, S1) i veći dio prostora oko poligonalne apside (sonda 2). Sonda 2 bila je podijeljena na četiri dijela (2A-D), u skladu s postojećim zidovima apside. Sonda 1 je smještena iza SI pročelje crkve (350x650 cm, a prosječna dubina iskopa je 50 do 100 cm). U sondi 1 i 2a, odmah ispod 5 cm humusnog sloja, nađen je gotovo metar dubok sloj šute (urušeni zidovi). Možda je riječ o

Shematski prikaz istraženih sondi uz crkvu sv. Nikole biskupa (elaborat HRZ-a, 2006.)